

Pogovoriti se morava o Kevinu 15+

pedagoško gradivo

avtorica Petra Gajžler

kazalo

uvodna beseda.....	3
o filmu.....	3
filmografski podatki.....	3
krajša vsebina.....	4
daljša vsebina.....	4
o avtorici	6
beseda avtorice.....	6

zanimivosti.....	7
kritike.....	8
izhodišča za pogovor o ključnih tematskih sklopih filma.....	10
srednješolski množični umori v filmu	10
način filmske pripovedi	13
žanr – družinska drama in psihološka srhljivka.....	13
filmska struktura in igra asociacij.....	15
metaforika barv in podob.....	16
zasnova likov in družinski odnosi med njimi	18
vpliv vzgoje, okolja in genov na razvoj osebnosti.....	21
napotila na dodatne dejavnosti	23
literatura in viri	23

Kolofon | **Pogovoriti se morava o Kevinu** • Gradivo za učitelje in starše Kinobalon • Avtorica: Petra Gajžler • Uredila: Barbara Kelbl • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Slikovno gradivo: Cinemania group/arhiv Kinodvora • Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, 2012 • Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva v filmsko-vzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na kinobalon@kinodvor.org.

uvodna beseda

Film **Pogovoriti se morava o Kevinu** obravnava sodobno in aktualno temo nasilja v šolah. Srednješolski množični umori so pogosta tema filmskih obravnav in še pogostejša, vztrajno izrabljana tema medijskega poročanja. Kritičen ogled in razmislek o njej je torej smiseln in potreben tudi v naših šolah, čeprav so oblike šolske nasilja pri nas na srečo še manj skrajne in množične.

Film sproža tudi razmisleke o odnosih v družini, o vlogah in odgovornosti otrok in staršev, oblikovanju navezanosti med materjo in otrokom ter vplivu vzgoje, okolja in genov na razvoj osebnosti, oblikovanju nasilnih in patoloških osebnosti ter širši vlogi nasilja v družbi.

o filmu

filmografski podatki

slovenski naslov **Pogovoriti se morava o Kevinu**

izvirni naslov **We need to talk about Kevin**

država produkcije Velika Britanija

leto produkcije 2011

tehnični podatki 35 mm, 1:2.35, 112 minut

jezik angleški s slovenskimi podnapisi

režija Lynne Ramsay

scenarij Lynne Ramsay, Rory Stewart Kinnear po istoimenskem romanu Lionel Shriver

fotografija Seamus McGarvey

montaža Joe Bini

glasba Jonny Greenwood

produkcija Luc Roeg, Jennifer Fox, Robert Salerno

igrajo Tilda Swinton, Ezra Miller, John C. Reilly

distribucija Cinemania group

festivali in nagrade (izbor)

Film je leta 2011 doživel premiero na festivalu v Cannesu. Istega leta je Tilda Swinton dobila evropsko filmsko nagrado in nagrado združenja filmskih kritikov San Francisca za najboljšo igralko, film pa je prejel nagrado britanskega neodvisnega filma za najboljšo režijo in bil razglašen za najboljši film na festivalu v Londonu. Leta 2011 so ga predvajali tudi na LIFFu.

krajša vsebina

Ko se rodi Kevin, postavi Eva svoje ambicije na stranski tir. Razmerje med materjo in sinom je težavno že od njunih prvih skupnih dni. Ko je Kevin star petnajst let, zagreši neizrekljiv in neodpuštljiv zločin. Zlomljena od žalosti se mora Eva soočiti s posledicami nerazumljivega dejanja in spopasti s težkim bremenom odgovornosti. Je kriva ona? In – ali je zares ljubila svojega sina?

daljša vsebina

Film se začne s posnetkom plapolajoče bele zavese; ta zakriva posledice Kevinovega krvavega zločina, ki se nam razkrije šele na koncu. Začetni kader se zvočno zlije z naslednjim, v katerem se Eva, popolnoma prekrita s krvavo rdečo paradižnikovo mezgo na španskem festivalu paradižnikov Tomatina, predaja popotniškemu avanturizmu in svobodi v času pred zanositvijo. Naslednji kader prikazuje Evino nezavidljivo sedanjo situacijo. Po strahotnem zločinu, ki ga je zagrešil Kevin, someščani vse breme krivde prevalijo na Evo, ki skuša zaživeti normalno življenje v manjši stanovanjski hiši in si znova poiskati službo. Ob tem je deležna neprestanega stigmatiziranja in šikaniranja s strani someščanov, od neprijetne izkušnje v novi službi in udarca v obraz s strani mame umorjenega dekleta do obmetavanja hiše in avta z jajci in rdečo barvo. Tako stalno podoživlja preteklost s spomini, skozi katere se izrisuje njen odnos do nosečnosti in kasneje do njenega prvorojenca Kevina.

Pred Kevinovim rojstvom je bila Eva avanturistična popotnica, svobodna, srečna in polna življenja. Med nosečnostjo že lahko začutimo Evino nelagodje, ki je odlično vizualizirano v prizoru, ko po telovadbi za nosečnice edina ne razkriva svojega okroglega trebuha. Po Kevinovem rojstvu trpi zaradi poporodne depresije, in čeprav se na vso moč trudi, s Kevinom ne more navezati stika, kakršnega zahodna kultura pričakuje od matere. Kevin čuti, da Evina dejanja niso pristna, ampak samo posledica truda, zato se že zelo zgodaj izkaže za težavnega otroka. Od malih nog kljubuje mami, tako da je ne posluša in ne upošteva, kar mu govori, igra se s hrano in z njo nalašč umaže stanovanje, od plenice se odvaja pri letih, ko bi že moral potrebo samostojno opravljati na stranišču, že zelo zgodaj pa tudi izsiljuje mamo z grožnjo, da bo povedal, kako mu je v navalu jeze zlomila roko, ko ga je v jezi odrinila. Majhne porednosti in škodoželjnosti iz leta v leto pridobivajo nove razsežnosti in postajajo vedno bolj patološke. Kevin, ki ne izkazuje nobenega spoštovanja do staršev, se celo spravi nad svojo mlajšo sestro

Celio; pri njej namreč Eva ni imela težav s prebujanjem materinskega čuta, kar v Kevinu sproža navale ljubosumja že od sestrinega rojstva. V odtočno cev, ki melje ostanke hrane, Kevin vrže sestrinega hrčka, kasneje pa postavi na dostopno mesto zelo močno kemikalijo, zaradi katere Celia izgubi oko. Eva je prepričana, da je za vsa ta dejanja kriv Kevin, saj sama z njegovo zlobno naravo bije vojno že skoraj od poroda, zato skuša to dopovedati tudi soprogu Franklinu, ki pa se postavi na Kevinovo stran. Kevin zna namreč zelo dobro manipulirati z očetom, ki je prepričan, da je Kevin dober fant in da ne bi nikomur storil nič žalega.

Kevinova sociopatska dejanja doživijo vrhunec, ko se odloči izpeljati pokol na svoji srednji šoli, kar mu tudi uspe. Z lokom in puščicami cilja na sošolce, med katerimi imajo nekateri več sreče in drugi manj ... Želi biti kot Robin Hood, ki je tudi njegova najljubša pravljica: predstavlja mu trenutek pristne ljubljenosti s strani mame, ki mu je bila brala to pravljico, ko je zbolel. Zdi se, da je bil to Kevinov ultimativni klic po Evini pozornosti. Kevinu po pokolu zaprejo v zapor za mladoletnike, kjer Eva svojo dolžnost matere z rednimi obiski vzorno izpolnjuje. Na dan obletnice morilskega pokola, preden Kevin dopolni 18 let in ga premestijo v zapor za odrasle, s Kevinove strani celo doživimo iskrena čustva strahu in negotovosti, Eva pa ga stisne k sebi kot takrat, ko je bil bolan in mu je v naročju prebirala pravljico.

o avtorici

Škotska režiserka Lynne Ramsay se je rodila leta 1969 v Glasgowu. Po študiju fotografije se je vpisala na Britansko državno filmsko in televizijsko akademijo (NFTS), kjer je diplomirala s kratkim filmom **Small Deaths** (1996), vinjetami o treh vznemirjujočih trenutkih iz življenja mladega dekleta. Za film je leta 1996 prejela nagrado žirije v Cannesu. Mlada režiserka se je kmalu uvrstila med najobetavnejše talente britanskega filma. Njen drugi kratkometražec **Kill the Day** (1996) je osvojil nagrado žirije na festivalu Clermont-Ferrand, tretji, **Gasman** (1997), pa ji je poleg škotske nagrade BAFTA za najboljši kratki film znova prinesel nagrado žirije v Cannesu. Leta 1999 je posnela svoj prvi celovečerec **Podganar** (Ratcatcher), poetičen film o otroški krivdi in odraščanju v revnem predmestju Glasgowa v sedemdesetih. Film je v trenutku navdušil kritike in požel številne nagrade, slovenski gledalci pa smo si ga lahko ogledali na LIFFu. Sledil je še en kritiško in festivalsko uspešen film, priredba kulturnega eksistencialističnega romana Alana Warnerja **Morvern Callar** (2002). **Pogovoriti se morava o Kevinu** je režiserkin dolgo pričakovani tretji celovečerec.

filmografija

1996 **Kill the day** (kratki)
1996 **Small Deaths** (kratki)
1998 **Gasman** (kratki)
1999 **Ratcatcher**
2002 **Movr Callar**
2003 **Cinema 16: British Short Films**
2011 **We need to talk about Kevin**

beseda avtorice

*»Nisem nameravala ustvariti tematskega filma o množičnem uboju na srednji šoli. Te teme se je lotil že sijajni **Slon (Elephant)**, mene pa je zanimal predvsem odnos med materjo in sinom. /.../ Film sem najprej hotela nasloviti **Performance**. Starši ne ukrepajo, ker bi to pomenilo priznanje, da njihova družina temelji na laži. Oče gleda stran, mati ni povsem prisotna, sin pa z obema manipulira. Gre za esencialno družinsko dramo, pripeljano do grozljivih skrajnosti. /.../ To ni tradicionalna psihološka grozljivka, to je Evina osebna grozljivka, subjektivna grozljivka*

./.../ Knjiga Pogovoriti se morava o Kevinu ima kljub vsemu značilnosti žanra. Bralec ve, da se obeta nekaj strašnega, hkrati pa nestrpno obrača strani, da bi izvedel več. Ta struktura je bila zame kot filmsko ustvarjalko zanimiva in želela sem jo obdržati.«

- Lynne Ramsay, režiserka in koscenaristka

*»Obupne filmske priredbe zasledujejo avtorje do konca njihovih življenj, a različica moje knjige **Pogovoriti se morava o Kevinu**, ki jo je posnela Lynne Ramsay, je odlična. ./.../ Hvala, hvala, Lynne in Rory. ./.../ Ponosna sem, da sem po nekakšnem neverjetnem srečnem naključju povezana s tem filmom.«*

- Lionel Shriver, avtorica romana

zanimivosti

Film je bil posnet v zgolj tridesetih dneh za pičlih 7 milijonov dolarjev.

Norveško premiero so prestavili zaradi dogodkov na tamkajšnjem otoku Utoyi, kjer je Anders Breivik v množičnem pokolu podmladka laburistične stranke ubil 77 mladih ljudi.

Film je posnet po istoimenskem romanu Lionel Shriver. Pisateljica, ki se je rodila kot Margaret Ann Shriver, si je nadela moško ime Lionel, ker je čutila, da to bolj ustreza njeni osebnosti.

Pogovoriti se morava o Kevinu (2003) je njen osmi objavljeni roman in zanj je leta 2005 prejela nagrado orange; slednjo vsako leto dodelijo avtorici najboljšega romana, ki je napisan v angleščini, čeprav so ustvarjalke lahko vseh nacionalnosti. Avtorica romana je zadovoljna z adaptacijo svoje knjige v film:

kritike

»Kar je pomenil **Ameriški psiho** (*American Psycho*) za potrošništvo, pomeni **Pogovoriti se morava o Kevinu** za seksizem in feminizem; briljantno ekstremno in izrazito pesimistično parabelo. Na koncu je gledalec soočen z istim neodgovorljivim vprašanjem: kaj je Kevinu pognalo v to dejanje? Narava ali vzgoja? Mati priskrbi oboje. Kevin je njeno meso, in materina nezmožnost, da bi ga obsojala, je njena strašna biološka usoda. Izredna igra Tilde Swinton in Ezre Millerja ter navdahnjena fotografija Seamusa McGarveyja.«

- Peter Bradshaw, *The Guardian*

»**Pogovoriti se morava o Kevinu** v čudovito estetskem filmskem jeziku ubesedi najhujšo nočno moro vsakega starša /.../ Lynne Ramsay je posnela pogumen film, ki si drzne načeti enega redkih še obstoječih tabujev naše družbe /.../ [eden iz]med vrhuncev letošnjega Liffa. Ocena: 5.«

- Ana Jurc, *MMC RTV SLO*

»*Gre* /.../ za odlično in sugestivno zrežirano dramo.«

- Ženja Leiler, *Pogledi*

»To bi bil prav lahko eden najbolj vznemirjujočih filmov o odnosu med staršem in otrokom, kar jih je bilo kdaj posnetih, pa tudi eden najbolj skrivnostnih. /.../ Lynne Ramsay, ki je tako nežno upodobila otroštvo v svojem prvencu **Podganar**, tokrat še kako obrne razpoloženje. Njen smisel za podrobnosti in slikarski čut za kompozicijo pa ostajata nezmanjšana.«

- Anthony Quinn, *The Independent*

»**Pogovoriti se morava o Kevinu** težko označimo kot triler, a film nas priklene na stol s svojo počasi plazečo se napetostjo trenutka. Ne moremo ga imenovati drama, čeprav ima trenutke resnice, ki stisnejo srce. Prav tako ga ne bi mogli označiti za tragedijo, kljub klasični temi in podobam /.../ ter Tildi Swinton, ki drgne in praska rdečo barvo kot kakšna *Lady Macbeth*. **Pogovoriti se morava o Kevinu** je predvsem navdušujoč in srhljiv film ter dobrodošla vrnitev predolgo odsotne režiserke.«

- James Rocchi, *IndieWIRE*

»Na prvi pogled se Tilda Swinton ne zdi idealen izbor za zlovoljno levičarsko armensko-ameriško rjavolasko, hkrati pa si težko predstavljamo boljšo upodobitev skrajno naporega in nezaželenega materinstva. /.../ Mlajši Kevin – od vreščičnega dojenčka do kljubovalnega paglavca – so odlični, a Ezra Miller (*Afterschool, City Island*) je tisti, ki s svojo strupeno prezirljivostjo in porogljivo seksualnostjo Tildi Swinton zares pokaže hudiča. /.../ Kakršnikoli očitki glede nejasne psihologije se zdijo brez pomena, saj je Kevin preprosto utelešenje nič več in nič manj kot najhujšega otroka, kar si jih lahko zamislimo – smrt za materinski instinkt sleherne ženske.«

- Tim Robey, *Sight&Sound*

»Fascinantna in provokativna adaptacija romana, v kateri se besede odločno umaknejo v ozadje v prid osupljivi moči podob in zvoka.«

- Dave Calhoun, *Time Out London*

»Knjiga me je navdušila in prav tako njena filmska priredba; kako pogosto lahko to rečemo? Režiserkina interpretacija romana Lionel Shriver je prepričljiva, provokativna in zares grozljiva. /.../ Tilda Swinton je presegla celo lastna visoka merila.«

- Amy Raphael, 'Najboljši filmi leta 2011', *Sight & Sound*

izhodišča za pogovor o ključnih tematskih sklopih filma

srednješolski množični umori v filmu

»Množični umor je najpogosteje opredeljen kot umor vsaj treh ljudi sočasno in na istem prostoru. Gre torej za eno morilsko epizodo. Ta se pogosto konča s smrtjo storilca – bodisi si sodi sam bodisi pa pade pod policijskimi strelci. /.../ Za množične morilce je značilno, da imajo zelo slabo razvite mehanizme za soočenja s stresom. Za svoje dejanje se pogosto odločijo, da poravnajo krivice (pogosto namišljene) in se maščujejo. Nakopičeni stres v kombinaciji z napačnim prepričanjem, da nekdo sabotira njihovo življenje, vodi v izbruh nekontrolirane jeze.¹« Takšen opis množičnega morilca, ki ima za razliko od serijskega morilca motiv², bi ustrezal kar nekaj najbolj medijsko odmevnim morilskim pohodom, med drugim tudi tistim na srednjih šolah in fakultetah, predvsem v Združenih državah Amerike (ZDA). Precej razvpit in največkrat filmsko reprezentiran je množični umor na srednji šoli Columbine, kjer sta dva mladeniča Eric (18 let) in Dylan (17 let) leta 1999 v zvezni državi Kolorado na svojem morilskem pohodu ubila 12 učencev, enega učitelja, 21 ostalih učencev sta ranila, na koncu pa sta naredila samomor. Kot se je izkazalo iz Dylanovega dnevnika, je bil motiv maščevanje nad sošolci, ki naj bi Erica in Dylana psihično zatirali z zbadljivkami in ju potiskali na družbeni rob. Podoben motiv naj bi leta 2007 v uboj 32 študentov politehnične fakultete v Virginiji vodil tudi 23-letnega Seung-Hui Cho-ja. Vsi so dejanje skrbno načrtovali, imeli dostop do orožja, uporabljali pa so tudi spletna omrežja, kjer so lahko anonimno izlivali svojo jezo nad svetom, ter igrali nasilne video igrice.

Srednješolski pokol na šoli Columbine je tematika, ki je bila do zdaj obdelana tako v dokumentarnem filmu kot v fikciji. Med dokumentarnimi filmi najbolj izstopa razvpiti **Bowling za Columbine** (Bowling for Columbine, Michael Moore, 2002); v njem se je režiser ukvarjal predvsem s problematiko posedovanja orožja v Združenih državah Amerike, ki je prišla v ospredje ravno zaradi tega dogodka. Demokratska javnost za srednješolske pokole, kakršen se je zgodil na srednji šoli Columbine, namreč krivi zakon, ki polnoletnim državljanom ZDA dodeljuje pravico za nošenje orožja, kar je bila rdeča nit Moorovega dokumentarca. Če ima dokumentarni film cilj čim bolj uspešno reprezentirati realnost in jo problematizirati, pa se je fikcija te teme lotila iz različnih perspektiv. Med vsemi igranimi filmi najbolj izstopa večkrat

¹ V: Karmen Šterk: *Serijski morilec – normalen psihopat patološke matere*. Študentska založba. Ljubljana, 2007.

² *Serijski morilec* naj bi namreč ubijal predvsem iz notranje nuje, manj pa z nekim jasno razvidnim zunanjim motivom (vir: *ibid*).

nagrajeni film **Slon** (Elephant, Gus van Sant, 2003), ki prikazuje vsakodnevno rutino srednješolcev, medtem ko se morilca pripravljata na pokol. V tem filmu režiser Gus van Sant iz različnih zornih kotov, tako morilcev kot žrtev, prikaže dogajanje do streljanja in med samim pokolom. Film je bil posnet v šoli z zelo podobno razporeditvijo prostorov, kot jih ima srednja šola Columbine, režiser pa je najstnika, ki sta zagrešita umor, na eni točki prikazal celo kot homoseksualni par in kot privrženca nacistične ideologije, kar so očitali tudi Ericu in Dylanu. Lahko torej opazimo očitne vzporednice z realnim dogodkom.

Manj znani filmi, ki se lotevajo iste tematike, so: **Bang, Bang You're Dead** (2002, Guy Ferland), v katerem se režiser osredotoča predvsem na izobčenost posameznikov v srednji šoli, kar izpostavi kot enega glavnih motivov za maščevalne strelske pohode; **Home Room** (2002, Paul F. Ryan), ki prav tako izpostavlja problem neenakosti in zaničevanja ter se osredotoči na dogodke po streljanju in na psihološka stanja učencev; **Zero Day** (2003, Ben Coccio) pa zgodbo pripoveduje skozi domače posnetke dveh najstnikov, ki sta snemala sama sebe pri pripravah na pokol.

Za razliko od naštetih filmov igra v **Pogovoriti se morava o Kevinu** namesto šolskega okolja ključno vlogo sama družina in njena vzgoja, ob kateri si tako režiserka kot sama Eva zastavljata vprašanje, kako pravilno vzgajati, da otrok ne postane sociopat. Kevin je že od majhnega kazal znake problematičnega otroka, ki so se stopnjevali iz leta v leto, česar v preostalih filmih ne vidimo; to odpira tudi razpravo »narava proti kulturi«, torej ali se je Kevin tak že rodil ali pa je njegova osebnost posledica okolja. Prav tako ni obravnavano vprašanje dostopnosti strelskega orožja, saj Kevin kot orožje uporablja lok, kar geografsko razširi aktualnost dogajanja šolskih pokolov. Skupna pa je problematika nasilnih strelnih video iger, ki jih Kevin igra skupaj z očetom že v zelo mladih letih, ko je še nosil plenice (do svojega 4 leta), zraven pa ponavljal vzklik: »Umri!«

Kevin se od drugih filmskih srednješolskih morilcev razlikuje po tem, da poleg večjega števila sošolcev umori še dva družinska člana, očeta in sestro, kar ga umesti izven tipičnega srednješolskega pokola, kjer so glavni motivi za maščevanje ustrahovanje v šoli, družbena potisnjenost na rob in stigmatiziranost. Kevina v šolskem okolju sploh ne spoznamo, razen ob ključnem krvavem dogodku, torej lahko skoraj z gotovostjo trdimo, da motiv poboja ni enak. Sam motiv, kot se izkaže na koncu filma ob Evinem vprašanju, zakaj je moril, je Kevinu celo po nekaj letih refleksije v zaporu neznan. Vendar pa se v filmu zdi, da je to končen in najbolj radikalen klic po starševski pozornosti, natančneje po Evini ljubezni in iskrenosti. Ta se je po

Kevinovih besedah pokazala ravno v trenutkih, ko je kaj ušpičil, npr. ko se je kot štiriletnik nalašč podelal v sveže plenice, Eva pa ga je odrinila, tako da je zadel v zid in si zlomil v roko. Zdi se, da je Kevin Evi bolj kot pomanjkanje izkazovanja ljubezni zameril to, da se je pretvarjala in ni bila iskrena.

Za razliko od drugih filmov s to tematiko lahko torej rečemo, da Kevinov srednješolski pokol ni glavna tema. Uporaba tega dogodka služi zgolj kot prikaz enega najhujših možnih scenarijev razvoja osebnosti in značaja, ki je predstavljen skozi Evino refleksijo odnosa s sinom in postavljen v središče filma. Samemu poboju je, drugače kot v drugih filmih, dodeljen kratek reprezentativni čas, vendar pa zato ni nič manj šokanten. Med streljanjem prav tako ne vidimo nobenih bežečih sošolcev in žrtev v sami interakciji s Kevinom, ampak opazujemo zgolj Kevina in posledice njegovega dejanja.

vprišanja za razpravo

- Ali ste v medijih že kdaj zasledili poročanje o množičnem umoru na srednji šoli? Kaj pa poročanje o drugih množičnih umorih? Naštajte primere. Kakšni so bili vaši odzivi na poročila?
- Ali ste gledali kakšen film s to tematiko? Če ste, ga primerjajte s filmom **Pogovoriti se morava o Kevinu**.
- Ali mislite, da nasilne video igre in filmi vplivajo na nasilno vedenje posameznika? Ali sami igrate nasilne računalniške igre in gledate filme z veliko nasilja? Ali menite, da to vpliva na vas? Kaj je za vas nasilje v filmu ali računalniški igri? V kateri starosti po vašem mnenju posameznik lahko sam gleda nasilne medijske vsebine?
- Ali se vam zdi, da smo tudi na naših srednjih šolah priča zbadanju sošolcev in celo izločanju nekaterih posameznikov? Če ste opazili kaj takšnega, navedite, za kakšen primer je šlo in ga opišite.
- Mislite, da bi se lahko množični umor zgodil tudi na kakšni od naših srednjih šol? Zakaj mislite, da je to mogoče oziroma zakaj ni? Trditev obrazložite.
- Kaj je po vašem mnenju motiv za Kevinov umor očeta in sestre ter kasneje še sošolcev na srednji šoli?
- Ali mislite, da bi bilo mogoče takšne dogodke preprečiti? Na kakšen način?

način filmske pripovedi

žanr – družinska drama in psihološka srhljivka

Žanr je specifičen način organiziranja filmske zgodbe. Je zbirka pričakovanj, ki pa jih avtorji različno upoštevajo. Nekateri se popolnoma držijo vnaprej določenih konvencij forme, drugi pa jo obogatijo z edinstvenim prispevkom avtorja. Lynne Ramsay, ki je bila tudi koscenaristka filma, katerega scenarij je nastal po istoimenski knjižni uspešnici Lionel Shriver, je prav tu naredila manjši žanrski preskok oziroma je ustvarila privlačen hibrid, kjer se družinska drama na točkah suspenza³ sprevrča že kar v pravo psihološko srhljivko.

Družinska drama je žanr, ki se ukvarja z odnosi v družini. Liki so realistični, poglobljeno razviti in se soočajo s svojimi čustvi, ki se na neki točki vzbudijo ob konfliktni situaciji med družinskimi člani. Kevin je skoraj ves čas v napetem razmerju z mamo, kar se odraža pri vseh članih družine. Eva, Kevin in oče delujejo realistično, k čemur pripomore kompleksna razdelava likov. Družinske drame se pogosto končajo z dramatičnim in tragičnim koncem ali pa imajo drugačno slabo razrešitev. V našem primeru se film konča na tragičen način s smrtjo Kevinove sestre in očeta ter nekaterih sošolcev, Kevin pa pristane v priporu za mladostnike, kjer ga redno obiskuje mama Eva.

Srhljivka s suspenzom (ang. *suspense thriller*) je žanr, katerega elementi se velikokrat prikradejo v žanrsko neenotne filme, kamor spada tudi **Pogovoriti se morava o Kevinu**. Suspenz je odvisen od »pričakovanja, da se bo morda zgodilo specifično dejanje. /.../ Da nastane suspenz, mora gledalec poznati dovolj podatkov, tako da lahko pričakuje, kaj se bo morda zgodilo; suspenz torej deluje, dokler so gledalčeva pričakovanja prelisičena, izpolnjena ali pa pripoved zmrzne brez kakršnekoli razrešitve./.../ V trenutkih, ko deluje suspenz, se zdi, da se podaljšuje čas in vsaka sekunda je za gledalca nekakšno mučenje, saj je ves na trnih, ali se bodo njegova pričakovanja izpolnila ali ne«. ⁴

Poznamo več žanrskih podtipov srhljivk, ki gradijo suspenz skozi različne zgodbe. V našem primeru film vsebuje karakteristike psihološke srhljivke. Ta gradi suspenz na dejanjih psihološko nestabilnih likov in njihovi srhljivi osebnosti oziroma identiteti, ki se lahko razvije kot posledica preteklega travmatskega dogodka ali pa obstaja že od nekdaj. Lik na svoji poti

³ Suspenz je oznaka, ki se v filmskem svetu uporablja za opis občutkov napetega in negotovega, včasih celo strašljivega in tesnobelega pričakovanja izida dogajanja v filmu. Kot mojstra suspenza v zgodovini največkrat omenjajo režiserja srhljivk Alfreda Hitchcocka.

⁴ Derry v Cook: *Knjiga o filmu*. Ljubljana: UMco: Slovenska kinoteka, 2007, str. 286

največkrat zdrsne v norost ali pa skrene na pot psihopatskega morilca. Dogajanje je nemalokrat postavljeno v normalno in na videz srečno predmestje; to je tudi glavni kraj dogajanja v obravnavanem filmu, po družinski selitvi, ki se zgodi v Kevinovem zgodnjem otroštvu. Kevin že od malega kaže vzorce nenormalnega vedenja in psihopatske osebnosti⁵, kar ima za posledico umor družinskih članov in nekaterih sošolcev. Film pa se tudi ambivalentno loti vprašanja, kaj je vzrok za Kevinovo psihopatsko osebnost, s tem pa odpira razpravo o vplivu primarne socializacije na otrokov razvoj osebnosti nasproti možnosti prirojene psihopatologije. Travmatski dogodek, ki je vplival na Kevinov razvoj, bi lahko bil Evina poporodna depresija, ki se kar ni končala.

Suspens je ustvarjen že na začetku filma s plapolajočo zaveso: slutimo, da se za njo skriva nekaj srhljivega. Režiserka doseže suspens z dolgim približujočim se kadrom ter zvočno podlago, ki je mešanica komaj razpoznavnih krikov sošolcev in staršev umorjenih otrok v šolskem pokolu in vse hitrejšega škropljenja škropilnika trave, ki ustvari napetost. Ista sekvenca se na koncu pojavi še enkrat, tokrat brez zvočne podlage, saj je sam suspens, ki je na koncu intenzivnejši in v obliki pričakovanja zaradi vednosti o Kevinovih sadističnih dejanjih, ki se v teku filma stopnjuječe razkrivajo, ustvarjen že zgolj s kombinacijo podobe in pridobljenih podatkov. V tej sceni nam režiserka pokaže tudi krvavo vsebino za zaveso – umorjenega očeta in sestro.

V začetnih prizorih filma se v določenem hipu suspens ustvari tudi z uporabo subjektivne kamere (ang. *subjective camera*, *point of view shot* ali *POV shot*); ta reprezentira Kevinov prežeči pogled na sestrico, ki kasneje v filmu postane njegova žrtev in ob tem izgubi oko, na koncu pa podleže bratovim smrtonosnim puščicam.

Suspens ustvarjajo tudi posnetki Evinega razdrobljenega spominjanja šolskega pokola. Utripajoče rdeče luči, kriki sošolcev in staršev ter vedno glasnejša motorna žaga gasilcev ustvarijo občutek napetosti in groze.

⁵ Pri psihopatski osebnosti gre za resnejšo motnjo, posameznik je bolj nasilen in predisponiran za plenilsko nasilje, kot je umor. Psihopat nima vesti, občutka za druge in je skrajno egocentričen. Vzame si, kar si želi. Pri tem krši družbene norme brez kančka obžalovanja. Gre za motnjo v smislu simptomov in zdravljenja, čeprav v laični javnosti termin psihopat uporabljajo za označbo vsakega vedenja, ki kaže odklon od normalnega in razumnega. Lastnosti psihopata so očarljivost, grandioznost, patološko laganje, manipulativno vedenje, pomanjkanje čustvovanja in empatije, impulzivnost, neodgovornost. Psihopati pogosto močijo posteljo, podtikajo požare in mučijo živali (Šterk 2007, str. 87–90).

vprašanja za razpravo

- Katere od filmov, ki ste jih gledali, bi lahko uvrstili v žanr družinske drame? Opišite kak primer.
- Ste si že ogledali kak film, ki bi ga lahko uvrstili v žanr psihološke srhljivke? Katere/ga?
- Katere filmske žanre poleg drame in srhljivk še poznate? Ob vsakem žanru navedite primer filma, ki spada v ta žanr, in na kratko opišite, kaj je značilno za določen žanr.
- Kateri prizori v filmu ustrezajo značilnostim družinske drame in kateri značilnostim psihološke grozljivke? Zakaj?
- Kateri prizori v filmu so se vam zdeli napeti, morda tudi malo srhljivi?

filmska struktura in igra asociacij

Režiserka se je poigrala tudi s samo filmsko formo, ki je nelinearna. Odprta forma se od konvencionalne linearno narativne, ki je značilna predvsem za filme v Hollywoodu, razlikuje po tem, da ne sledi strogemu časovnemu vzročno-posledičnem zaporedju, kjer zapletu sledita vrh in razplet. Zaradi tega je zgodba manj predvidljiva in od gledalca pričakuje večji intelektualni vložek. Hkrati pa odprta forma režiserju omogoča, da se skozi poigra s samo vsebino.

Lynne Ramsay je v svojem zadnjem filmu obdržala in celo izpopolnila filmski slog, ki še zmeraj temelji na simbolizmu ter prepletu podobe in zvoka in ne toliko na dialogih, kar pa ni vplivalo na kompleksno sporočilnost filma in njegovo globino v prikazovanju čustev.

Zgodba poteka na dveh ravneh, ki se med seboj strukturno in pomensko prepletata skozi asociativne točke podob, barv in zvoka. V filmski sedanosti lahko namreč spremljamo trpljenje protagonistke skozi linearen potek zgodbe, ta pa je perforirana na mestih asociacij, kjer skozi Evine spomine dobimo uvid v njeno življenje pred rojstvom Kevina in v odnos z možem Franklinom ter hčerko Celio, večji delež pa predstavlja koncentrat njenega odnosa s Kevinom in njegove vzgoje, ki se na več mestih sugestivno prikazuje kot vzrok za rojstvo psihopatske osebnosti pri Kevinu.

Takšna odprta forma ima tudi vsebinsko vlogo. Že na začetku filma smo vrženi v grozljiv vrhunec, vendar to izvemo šele na koncu, saj ne vidimo vsebine, ki se skriva za nedolžno belo

zaveso, čeprav v nas zaradi krikov vzbudi tesnobo in zanimanje hkrati. Na ta način režiserka že v prvih minutah ustvari suspenz in pritegne gledalca.

Filmsko zgodbo pretežno gradi prek asociacij; te Evo iz sedanjosti popeljejo v preteklost skozi njene spomine, ki so vizualizirani. Deževen dan njene spomine popelje v strastno deževno noč, ki jo je preživela z možem, preden se je rodil Kevin. Rdeče drevo ob cesti ali pa rdeče utripajoče lučke ponoči ob cesti jo spominjajo na Kevinov zločin, ki se pojavlja skozi ves film, razdrobljen na koščke. Noč čarovnic in razgrajanje otrok, ki se množično spravijo na Evino hišo, jo spomnita na Kevinovo razgrajanje in igranje ter razmetavanje s hrano. Takšnih asociacij s časovnim preskokom je v filmu veliko.

vprašanja za razpravo

- Si že gledal/a kakšen film, ki ni sledil pravilom konvencionalne linearno narativne filmske forme? Povej primer in opiši, na kakšen način je bila filmska forma drugačna od konvencionalne.
- Ti je vseč odprta filmska struktura? Zakaj? Zakaj ne?
- Se spomnite primera nelinearne pripovedi iz kakega romana, gledališkega ali drugega umetniškega dela? Primerjajte ga s filmom **Pogovoriti se morava o Kevinu**.
- Naštej primere asociativnih časovnih preskokov, ki se jih spomniš iz filma, in jih opiši.

metaforika barv in podob

V filmu **Pogovoriti se morava o Kevinu** opazimo vsiljivo in že skoraj pretirano rabo rdeče barve. Rdeča, ki jo je v svojem barvnem filmu **Kriki in šepetanja** (Cries and Whispers, 1972) v veliki meri uporabil tudi Ingmar Bergman (eden izmed režiserkinih filmskih vzornikov), v Evinih spomnih simbolizira pretečo nevarnost zločina, ki se bo zgodil. Na začetku filma vidimo Evo, preden je zanosila s Kevinom, na festivalu paradižnikov v Španiji. Vsesplošno obmetavanje z rdečo zelenjavo se pomeša s kriki množice; ti se nevsiljivo prelijejo v krike, ki ne pripadajo podobi, ki jo gledamo – podobi festivala, ampak podobi, ki bo sledila – podobi Kevinovega masakra. Nekoliko drugače pa v filmski sedanjosti rdeča barva simbolizira krivdo, ki so jo Evi pripisali someščani. Ti so njeno hišo, avto in s tem tudi njo označili z veliko količino rdeče barve, katero Eva potrpežljivo odstranjuje, tako kot skuša odstraniti stigmo matere, ki je vzgojila množičnega morilca. Rdeča barva v filmu torej napeljuje na grozoto krvavega zločina in izraža čustva, hkrati pa deluje tudi kot asociativni moment.

Poleg rdeče barve je v filmu izrazita tudi metaforika podob, ki bi sicer v vsakdanji rabi pomenile neki drug pojav kot v kontekstu filmske zgodbe. Potem ko Kevin mlajši sestri Celii nastavi močno kemikalijo za odmaševanje odtočnih cevi, Celia izgubi oko. Franklin krivi Evo, da ni pospravila čistila, Eva pa trdi, da je za vse kriv Kevin, kar metaforično nakazuje tudi prizor, ko Kevin ugrizne v liči, ki je po strukturi, velikosti in barvi nenavadno podoben očesu. Režiserka je pri tem uporabila detajlni kader Kevinovih ust, ko ugrizne v sadež, in s tem svojo pozornost gledalca usmerila v metaforično podobo. Podobno deluje tudi prizor, ko si Eva pobira iz ust jajčne lupine in jih zloga na rob krožnika, kar metaforično asociira na Kevinove odgriznjene nohte, ki jih v zaporu skrbno zloga na mizo pred Evo.

vprašanja za razpravo

- Poskusi naštetim čim več primerov uporabe rdeče barve v filmu. Zakaj misliš, da je režiserka izbrala ravno to barvo?
- Kaj v vsakdanjem življenju običajno simbolizira rdeča barva?
- Ali barve vplivajo na razpoloženje in čustva ljudi? Ali velja tudi obratno – da mi oblečemo določeno barvo glede na naše razpoloženje in čustveno stanje?
- Kaj je metafora? Razloži na primeru iz filma, kjer ni osnovni gradnik beseda oziroma črka, pač pa podobe.

zasnova likov in družinski odnosi med njimi

Kevin

Kevinov lik je tako kot Evin zasnovan zelo kompleksno in s tem realistično. Na eni strani ga označuje neizmerna jeza, hkrati pa se v njegovih globinah skriva osamljenost in frustracija. Kevin se je namreč rodil materi, ki z ambivalenco sprejema njegov obstoj, česar se sin tudi zaveda. Kljub Evinem trudu, da bi bila dobra mati, jo Kevin iz dneva v dan bolj prezira, saj že v zgodnjih otroških letih spregleda fasado, ki si jo je naredila Eva v želji po vzornem materinstvu, da bi dejansko začutila vsa tista pristna materinska čustva, ki sodijo k socialni vlogi matere. Kevin v sebi nabira jezo, ki se od časa do časa sprosti v obliki neubogljivosti in škodoželjnosti. Namesto pogovora njegovo jezo vedno znova zatrejo s kaznovanjem, vendar pa negativna čustva ne izginejo, ravno nasprotno. Njegova jeza se kopiči in se počasi spreminja v nekaj grozljivega. Vzrok za negativna čustva in vodilo za tako obnašanje lahko iščemo v nezadovoljeni potrebi po pristni ljubezni, ki jo je Kevin potreboval v zgodnjih otroških letih in jo še zmeraj potrebuje. Še bolj jezen postane v najstniških letih, ko skuša Eva popraviti svoje napake iz Kevinovega zgodnjega otroštva, saj se v njegovih očeh samo pretvarja. Kevinu je tega pretvarjanja dovolj, zato Evi skozi dejanja na svoj način sporoča grozljivo resnico, ki je rezultat njene vzgoje. Eva zaradi Kevinovih dejanj postaja vse bolj zafrustrirana, nesrečna in zmedena. Ves ta kaos njenega doživljanja pa Kevin izkoristi in s tem poveča sposobnost manipulacije z vso družino.

Kevinu niti oče ni v nobeno pomoč. Franklin je namreč prepričan, da je njegova družina srečna in popolna, zato potlači temačnost Kevinove osebnosti. Franklin živi v zanikanju, saj si najbolj od vsega želi popolnega sina, in tega Kevin manipulativno tudi igra. Znotraj teh okvirov režiserka v filmu zavzame družbeno kritično držo do same podobe idealizirane tradicionalne družine: »Mislim, da je eden izmed implicitnih pomenov filma fasada funkcionalne ameriške družine. Starši ne ukrepajo, ker bi s tem priznali, da je njihova družina samo na videz funkcionalna. Pravzaprav sem sprva hotela film nasloviti **Performance**. V samem bistvu filma gre namreč za lažni videz in uprizoritev. Oče gleda stran, mati pa tudi ni povsem prisotna /.../.«⁶

⁶ Lynne Ramsay v intervjuju za *The Observer* (dostopno na: <http://www.guardian.co.uk/film/2011/oct/02/lynne-ramsay-interview-about-kevin>).

Eva

Eva pod fasado normalne matere skriva čustva poporodne depresije, ki se zavlečejo v Kevinovo adolescenco. Že med nosečnostjo in takoj po porodu Eva ne vzpostavi čustvene povezave s Kevinom, čeprav bi moralo biti to pri novopečeni materi normalno. Kljub spodleteli čustveni povezavi se skuša Eva približati idealom kulturnega imaginarija kapitalizma, ki vzdržuje romantičen kult materinstva, ta pa naturalizira materinstvo kot status, ki mora biti dosežen, če želi biti ženska dokončno realizirana. Kult materinstva s ciljem preprečiti kakršnokoli zanemarjanje otroka nalaga določene vzgojne prakse, to pa postavlja pod pritisk matere, ki se skušajo temu idealu najbolj ljubeče in vsemogočne mame čim bolj približati, pri čemer njihova dejanja postanejo navidezno idealna materinska forma, ki pa ji manjka pristne čustvene vsebine. *»Mater se uči ne več samo, kako ljubiti otroka, ampak predvsem kakšnim kulturnim predstavam mora zadostiti, da bo njen pristop prepoznan za ljubezen na straneh obeh – matere in otroka.«*⁷ Prisiljen nasmeh ob pestovanju otroka na eni strani in olajšanje ob asfaltnem vrtalniku, ki z glasnostjo preglasi Kevinov jok, čudovito prikazuje ta konflikt, ki ga spregleda tudi inteligentni Kevin.

Evo lahko spoznamo skozi tri življenjska obdobja. Prvo zaznamuje srečni čas, ki ga je preživljala s Franklinom in na potovanjih, preden je dobila otroka. Naslednje obdobje predstavlja njeno življenje v predmestju, kjer se odnos med njo in Kevinom zaostri do nevzdržnega. Tretje pa je Evina nesrečna in osamljena sedanost, v kateri je ostala brez družine, ob tem pa jo preganja velik občutek krivde, ki se ga ne zmore znebiti, posebej zaradi stigme, s katero jo vsakodnevno označujejo sokrajani. Za Evo po Kevinovem umoru krivda predstavlja psihološki zapor in orodje samokaznovanja v sedanosti za pretekle dogodke, ki jih vedno znova podoživlja in analizira v želji razumeti, zakaj je Kevin storil tako grozljiv zločin.

Franklin

Franklin v družini igra vlogo ljubečega očeta, a funkcionalno odsotnega, saj pri Kevinu ne vzpostavi avtoritete, ki bi bila v zdravi meri potrebna za sinov normalni razvoj in njegovo spoštovanje avtoritete, kot je oče. Franklin namreč Kevina nikoli ne kaznuje za njegovo neprimerno vedenje in prekrške, kvečjemu mu kupuje darila. Čas, ki ga Kevin preživi z očetom, ni namenjen vzgoji, temveč zabavi in igri. Franklin ima Kevina rad ne glede na

⁷ V: Karmen Šterk: *Serijski morilec – normalen psihopat patološke matere*. Študentska založba. Ljubljana, 2007, str. 133.

njegova dejanja, pred katerimi si zatiska oči kljub Evinemu prepričevanju. Kevin si namreč nadene fasado pridnega sina in manipulira z očetom, ki verjame sinovim besedam in ne Evi, čeprav ta Franklina opozarja, kakšen je njun sin v resnici oziroma kakšen je v odnosu do nje. Zaradi teh nepremostljivih konfliktov zakon počasi razpada, čeprav je med partnerjema še zmeraj čutiti ljubezen. Razmišljata in pogovarjata se celo o ločitvi, saj Eva enostavno ne zmore več živeti s Kevinom.

Celia

Celia je Kevinova sestra in drugi otrok, ki si ga je Eva neizmerno želela. Zdi se, da je bil razlog za to predvsem poskus popravnega starševskega izpita in želja po normalnem, obojestranskem ljubečem odnosu med otrokom in materjo. Rojstvo Celie v Evi vzbudi materinski čut in njun odnos je popolno nasprotje tistega, ki ga ima s Kevinom. Celia se razvije v normalno deklco, do katere ima v strahu pred Kevinovimi dejanji Eva zelo zaščitniški odnos. Kevinova sprva na videz nedolžna nagajanja Celii se nevarno stopnjujejo in zastrujejo, ko s pomočjo mlinčka za hrano ubije njenega hrčka, vrh pa dosežejo, ko Celia izgubi oko, posredno po Kevinovi krivdi. Vzrok za Kevinova dejanja lahko morda iščemo v ljubosumnosti na Evin pristen ljubeč odnos do Celie.

vprašanja za razpravo

- Kakšen se ti zdi Kevin? Ti je všeč ali ti ni všeč kot oseba? Obrazloži, zakaj – kaj ti je na njem všeč in kaj ne.
- Se ti zdi Kevin dober in vzoren sin? Zakaj da/ne?
- Katera njegova dejanja, bi označil/a kot dobra in katera kot slaba v odnosu do staršev? Naštej in razloži.
- Se ti zdi Kevin dober brat? Zakaj da/ne?
- Se ti zdi Eva dobra mama? Zakaj da/ne.
- Katera njena dejanja bi označil/a kot dobra in katera kot slaba v odnosu do Kevina? Naštej in razloži.
- Kako je na Kevina vplivalo dejstvo, da je imela Eva Celio raje kot njega? Se je to odražalo na njegovem odnosu do sestre?

- Se ti zdi, da je odnos med Kevinom in njegovim očetom Franklinom dober/primeren? Opiši njun odnos.
- Ali misliš, da bi moral biti oče bolj strog? Na kakšen način in zakaj?
- Se ti zdi, da so se v družini iskreno pogovarjali o problemih?
- Misliš, da bi lahko iskren pogovor izboljšal odnose v družini in morda celo preprečil tragedijo?

vpliv vzgoje, okolja in genov na razvoj osebnosti

Vprašanje binarne opozicije narava-kultura (*ang. nature-nurture*) je bilo stalno del javne razprave v zvezi z vplivom na človeški mentalni ustroj, posebej v šokantnih primerih šolskih pokolov mladostnikov. V sodobnem času se večina znanstvenih raziskav razvojne psihologije otrok nagiba v smeri družbenega in okoljskega vpliva na otrokov razvoj, pri čemer kot najpomembnejši dejavnik izpostavljajo primarno socializacijo v zgodnjih otroških letih, vez med materjo in otrokom, na kar je v svojem času z razrešitvijo Ojdipovega kompleksa opozarjal že Freud. Šibkejša vez med materjo in sinom naj bi se, kot smo opazili tudi v filmu, odražala v večji verjetnosti, da bo otrok naletel na težave v odraščajočem obdobju. Po primarni socializaciji nastopi ne tako ključna, vendar še zmeraj pomembna sekundarna socializacija, kjer so najpomembnejši dejavniki oblikovanja osebnosti prijatelji in mediji. Za razliko od ostalih filmov o srednješolskih pokolih, ki kot škodljivi dejavnik izpostavljajo zlasti problematično sekundarno socializacijo, posebej s strani medijev, je v pričujočem filmu negativen vpliv medijev zaslediti v manjši meri, v ospredje pa je postavljena neprimerna primarna socializacija.

Čeprav je v filmu poudarek na primarni socializaciji, ta vseeno odpira vprašanja, ali je primarna socializacija spodletela zaradi Evine krivde ali pa ji normalno vzgojo onemogoča Kevinova prirojena deviantnost in nečustvenost. Zdi se, da se režiserka pri vprašanju, ali so temačni impulzi zapisani v Kevinovih genih ali pa so le rezultat Evinih vzgojnih napak, nagiba bolj k družbeno konstruktivistični razlagi kot pa esencialistični, s čimer se oddalji od ideje o t. i. »zlobnem semenu«, ki prispeva k mistični grozljivosti v filmih s podobno tematiko, kot sta na primer **Rosemarijin otrok** (*Rosemary's baby*, 1968, Roman Polanski) ter **Znamenje** (*The Omen*, 1967, Richard Donner), kjer ontološki del zgodbe predstavlja dejstvo, da je zlobna nrav otroku že prirojena, na čemer je nato zgrajena zgodba.

vprašanja za razpravo

- Poznaš kakšen film z »zlobnim semenom«? Primerjaj ga s filmom **Pogovoriti se morava o Kevinu**.
- Misliš, da se je Kevin tako problematičen že rodil ali pa je tak šele postal? Zakaj?
- Kaj je po tvojem mnenju zapisano v genih? Kaj lahko podedujemo?
- Kaj je po tvojem mnenju najbolj prispevalo k oblikovanju njegove osebnosti in njegovih krutih dejanj?
- Kako pomembna se ti zdi starševska vzgoja otrok? Kaj je zate dobra vzgoja?
- Kaj poleg starševske vzgoje po tvojem mnenju vpliva na oblikovanje osebnosti ljudi in posledično njihovih dejanj?
- Kakšen vpliv ima šola? Naštej primere pozitivnih/negativnih vplivov.
- Kakšen vpliv imajo prijatelji? Naštej primere pozitivnih/negativnih vplivov.
- Kakšen vpliv imajo mediji (internet, televizija, video igre)? Naštej primere njihovih pozitivnih/negativnih vplivov.

napotila na dodatne dejavnosti

Ob ogledu filma priporočamo pogovor s psihologinjo in svetovalno delavko Petro Belina.

Priporočamo tudi ogled filmov s podobno tematiko, ki jih navajamo v gradivu, in njihovo primerjavo s filmom **Pogovoriti se morava o Kevinu**.

literatura in viri

»Columbine highschool massacre – Final report«. Dostopno na:

<http://www.youtube.com/watch?v=aPluG5sJg34>. Pridobljeno: 7. 11. 2012.

Karmen Šterk: *Serijski morilec – normalen psihopat patološke matere*. Študentska založba. Ljubljana, 2007.

»Lynne Ramsay: 'Just talk to me straight'«. Dostopno na:

<http://www.guardian.co.uk/film/2011/oct/02/lynne-ramsay-interview-about-kevin>. Pridobljeno: 1. 11. 2012.

Pam Cook: *Knjiga o filmu*. Ljubljana: UMco: Slovenska kinoteka, 2007.

»Virginia tech massacre«. Dostopno na: <http://www.youtube.com/watch?v=E7uEpHFhDS4>.

Pridobljeno: 7. 11. 2012.